

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

**ZOBOWIĄZANIA ŚRODOWISKOWE I KLIMATYCZNE,
W TYM OCHRONA ZASOBÓW GENETYCZNYCH ZWIERZĄT
I ROŚLIN**

Metodyka doradzenia

Brwinów, lipiec 2023

Metodyka doradzenia - „Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin”

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej	
„Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin.”	3
III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych - wykaz	5
IV. Harmonogram realizacji programu doradczego	6
V. Narzędzia pracy doradczej	11
Wykaz Aktów Prawnych	11

I. Wstęp

Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin, nazywane w niniejszej metodyce Interwencjami RŚK, służą przede wszystkim wprowadzaniu praktyk rolniczych, które mogą pozytywnie oddziaływać na środowisko i klimat. Efekty realizacji Interwencji RŚK w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 zależą w dużej mierze od zapewnienia jego beneficjentom fachowego doradztwa świadczonego przez doradców rolniczych ze specjalizacją rolnośrodowiskową (doradca RŚK). Rolnicy i inni beneficjenci podejmujący zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne powinni korzystać ze wsparcia doradztwa w celu prawidłowej realizacji poszczególnych interwencji.

II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej „Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin.”

Cel realizacji usługi doradczej

Celem realizacji usługi doradczej „Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin” jest:

- transfer wiedzy i innowacji poprzez doradztwo dostosowane do indywidualnych potrzeb rolnika;
- wspomaganie rolników w realizacji działań służących promowaniu praktyk rolniczych przyczyniających się do zachowania siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków;
- utrzymanie tradycyjnych odmian drzew owocowych;
- ochrona organizmów pożytecznych, w tym owadów zapylających;
- Zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazów
- ochrona różnorodności krajobrazu.

Etapy wykonywania usługi doradczej RŚK i czas jej realizacji

Usługa doradcza dotyczy podjęcia zobowiązania i obejmuje:

- 1) czynności służące przygotowaniu rolnika/zarządcy do podjęcia interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznej,
- 2) doradztwo w trakcie realizacji interwencji.

Metodyka doradzania - „Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin”

Dla rolników/innych beneficjentów przystępujących do Interwencji RŚK usługa doradcza RŚK powinna być realizowana w całości. W przypadku dodawania kolejnej interwencji należy ponownie sprawdzić możliwości jej realizacji w gospodarstwie.

Zadania z zakresu poszczególnych etapów usługi opisano w rozdziale IV „Harmonogram realizacji programu doradczego”.

Bezpłatna usługa doradcza w ramach PS WPR nie obejmuje sporządzenia planu i zmian do planu.

Kto może świadczyć usługi doradcze?

Doradzcą z zakresu Interwencji RŚK może osoba wpisana na listę doradców rolniczych ze specjalizacją rolnośrodowiskową, prowadzoną przez dyrektora Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, zwany doradcą RŚK. Doradca rolniczy ze specjalizacją rolnośrodowiskową powinien posiadać wiedzę dotyczącą Interwencji RŚK oraz zasad ich dostępności i realizacji, uczestniczyć w formach doskonalenia z tego zakresu, a w szczególności znać aktualne przepisy prawa mające wpływ na realizację Interwencji RŚK przez rolników/innych beneficjentów.

Beneficjenci usługi

Beneficjentem usługi doradczej w zakresie Interwencji RŚK może być rolnik lub inny beneficjent, który:

- podejmie zobowiązanie/a w ramach określonych interwencji nie później, niż 12 miesięcy od rozpoczęcia realizacji usługi doradczej lub;
- realizuje zobowiązanie/a w ramach Interwencji RŚK, a do końca okresu realizacji zobowiązań zostało mu co najmniej 2 lata
- W przypadku, gdy zobowiązanie w ramach: „Interwencji RŚK” kończy się 14 marca w roku w którym wygasa umowa o współpracy w ramach 2-letniej usługi doradczej, to usługę uznaje się za wykonaną.
- W przypadku, gdy rolnikowi/innemu beneficjentowi przedstawiono czynności służące przygotowaniu do podjęcia zobowiązania w ramach Interwencji RŚK i nie zdecyduje się on na rozpoczęcie realizacji zobowiązania - usługa trwa 1 rok.

Czynności wykonywane na rzecz gospodarstwa w ramach doradzania w zakresie Interwencji RŚK wpisuje się w Karcie usługi doradczej (część ogólna metodyki) w każdym roku świadczenia tej usługi. Wpis do kart usługi doradczej obejmuje poszczególne zadania wymienione w harmonogramie, jeśli dotyczą gospodarstwa.

Opis świadczenia usługi doradczej z uwzględnieniem poszczególnych etapów/czynności i wykorzystywanych dokumentów.

Usługa obejmuje następujące czynności:

1. Przygotowanie rolnika do podjęcia interwencji RŚK
  - a) poinformowanie o kryteriach dostępności płatności w ramach Interwencji RŚK
  - b) wstępne zapoznanie z warunkami i wymogami interwencji,
  - c) zapoznanie z minimalnymi wymogami oraz innymi wymogami ustanowionymi na mocy prawa krajowego i prawa Unii.
2. Doradztwo w trakcie realizacji zobowiązania/zobowiązań w ramach Interwencji RŚK obejmuje w każdym gospodarstwie wyłącznie te interwencje, które realizuje dany beneficjent i wykonywane jest co najmniej w zakresie przypisanym poniżej poszczególnym Interwencjom RŚK.

Wykonanie usługi doradczej wymaga co najmniej jednej wizyty w gospodarstwie na rok.

III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych - wykaz

1. Zakres realizacji programu doradczego.
2. Karta usługi doradczej.
3. Oświadczenie o realizacji programu doradczego.
4. Raport z realizacji programu doradczego.

IV. Harmonogram realizacji programu doradczego

Lp.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
1. Przygotowanie rolnika do podjęcia zobowiązania					
	1) Przygotowanie rolnika do podjęcia zobowiązania w ramach Interwencji RŚK	1. Przedstawienie ogólnych warunków i wymogów podjęcia i realizacji zobowiązań, wizyta w gospodarstwie - określenie dostępności poszczególnych Interwencji RŚK	<ul style="list-style-type: none"> • Lista możliwych do realizacji (przez Beneficjenta usługi doradczej) zobowiązań w ramach Interwencji RŚK 	I-II kwartał	W każdej usłudze
		2. Analiza informacji o posiadanych TUZ i obszarach przyrodniczych pod kątem ewentualnej możliwości realizacji wybranych interwencji 1, 2 lub 3	<p>Notatka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • o posiadanych TUZ- pobrana z aplikacji e-Wniosek • położenia posiadanych TUZ na obszarze Natura 2000/poza Naturą 2000 <ul style="list-style-type: none"> • ustanowionym/nie ustanowionym PZO/PO • położenie TUZ lub OP w zasięgu warstwy cyfrowej GIOŚ wyznaczone dla wodniczki i dubelta 	I-II kwartał	* jeśli dotyczy
		3. Analiza składu gatunkowego i odmianowego istniejących sadów przydomowych pod kątem obecności starych odmian drzew owocowych (analiza ewentualnej możliwości realizacji interwencji 4 „Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych)	<ul style="list-style-type: none"> • Opis sadu (powierzchnia, liczba drzew w sadzie, gatunki i odmiany) 	I-II kwartał	* jeśli dotyczy

Lp.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
		4. Poinformowanie rolnika o możliwościach realizacji interwencji 5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	<p>Wariant 1</p> <p>Notatka stanowiąca propozycję polecanych do uprawy w gospodarstwie gatunków/odmian roślin z poniższych list uwzględniających preferencje rolnika, rynek zbytu itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> • lista odmian regionalnych lub amatorskich zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze, • lista odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych, określonych w przepisach krajowych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze lub Wspólnym katalogu odmian roślin rolniczych, • lista rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych, określonych w przepisach krajowych • lista roślin zielarskich określonych w przepisach krajowych 	1. rok	
		5. Analiza możliwości gospodarstwa pod kątem prowadzenia hodowli ras zwierząt uwzględnionych w interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	<p>Identyfikacja gatunków i ras zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie wpisanych do ksiąg hodowlanych.</p> <p>Notatka o zwierzętach kwalifikujących się do objęcia ich programem zasobów genetycznych</p>	I-II kwartał	* jeśli dotyczy

Lp.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
		6. Omówienie procedur kwalifikowania zwierząt do interwencji-6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	• Lista dokumentów dot. Interwencji 6	I-II kwartał	* jeśli dotyczy
		7. Analiza możliwości gospodarstwa pod kątem realizacji do interwencji 7. „Bioróżnorodność na gruntach ornych”	Wariant 1 Wieloletnie pasy kwietne. Propozycja składu gatunkowego mieszanki spełniającej wymogi określone w przepisach krajowych do założenia na gruntach ornych w gospodarstwie wieloletniego pasa kwietnego (w oparciu o listę gatunków określonych w przepisach krajowych). Wariant 2 Ogródki bioróżnorodności - notatka wskazująca procentowy udział powierzchni gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych gospodarstwa - propozycja składu gatunkowego ogródka bioróżnorodności spełniającego wymogi określone w przepisach krajowych	-II kwartał	* jeśli dotyczy
		8. Wybranie interwencji do realizacji przez beneficjenta	Wyciąg z przepisów prawa zawierający wykaz wybranych interwencji z warunkami i wymogami	I-II kwartał	W każdej usłudze
	2) Zapoznanie z odnośnymi minimalnymi wymogami dotyczącymi stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz innymi odpowiednimi	9. Minimalne wymogi wg załącznika nr 1 do rozporządzenia - analizowanie dostosowania gospodarstwa do minimalnych wymogów obowiązujących w przypadku realizacji wybranych przez beneficjenta Interwencji oraz w przypadku niezgodności z minimalnymi wymogami - zaplanowanie dostosowania się do wymogów	Wyciąg z załącznika nr 1 do rozporządzenia	I-II kwartał	Określenie, czego dotyczą te wymogi, wskazanie tych, które mają zastosowanie w danym gospodarstwie

	obowiązkowymi wymogami (wg załącznika do rozporządzenia)				
			Zalecenia do każdego punktu minimalnych wymogów-jeżeli dotyczy-wydruk		Szczegółowe omówienie i przekazanie informacji o wymogach, które dotyczą sytuacji występujących w danym gospodarstwie. Doradztwo w zakresie interwencji, które są realizowane przez ostatecznego odbiorcę usługi
II.	Doradztwo w trakcie realizacji zobowiązania				
	2) Doradztwo w realizacji wybranych przez beneficjenta Interwencji	1.informowanie o zmianach w Interwencjach RŚK, w tym: <ul style="list-style-type: none"> • możliwości dodawania nowych zobowiązań, • zmian w wykazie gatunków roślin wskazanych w rozporządzeniu RSK roślin • . pomoc w realizacji wymogów określonych dla zobowiązania w przypadku realizacji wariantów interwencji 5. • bieżące monitorowanie zmian listy odmian amatorskich i regionalnych do krajowego rejestru COBORU lub odmian marginalnych z gatunków roślin rolniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • Notatka dotycząca zmian w interwencjach RSK i dostosowanie możliwości do realizacji w gospodarstwie oraz poinformowanie o możliwości dodania nowych zobowiązań • Notatka o możliwości ubiegania się o zobowiązanie w zakresie odmian regionalnych, amatorskich i rolniczych zgodnie z ustawą o nasiennictwie w przypadku wariantu 5.2 interwencji 5. 	I-II kwartał I-II kwartał	

		2. Gospodarowanie na TUZ w ramach interwencji 3. Pomoc w realizacji planu wypasu	<ul style="list-style-type: none"> • Sporządzenie planu wypasu w przypadku użytkowania pastwiskowego i kośno-pastwiskowego 	II kwartał	
		4. Pomoc merytoryczna w prawidłowej realizacji zobowiązania zaplanowanych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie w ramach interwencji 4	<ul style="list-style-type: none"> • Wykaz planowanych zabiegów pielęgnacyjnych w starych sadach oraz Karta lustracji w sadzie w roku 	I kwartał	
		5. Pomoc w realizacji interwencji 6.	Pomoc w przygotowaniu niezbędnej dokumentacji do kwalifikowania zwierząt do programu w trakcie realizacji zobowiązania	I-II kwartał	
		6. Pomoc w realizacji wariantu 7.2 interwencji 7	Weryfikacja gatunków roślin uprawianych w gospodarstwie oraz zaproponowanie zmiany składu gatunkowego lub liczby uprawianych gatunków. Zapoznanie rolnika z procedurą pozyskiwania materiału rozmnożeniowego z Banku Genów	III kwartał	
		7. Identyfikacja okoliczności, które mogą być uznane jako „siła wyższa”	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenty mogące poświadczyć wystąpienie siły wyższej 	Wg potrzeb	
	3) Doradztwo w zakresie korzystania z możliwości zmian zobowiązania i podejmowania, przekazywania, przejmowania kolejnych zobowiązań - w miarę potrzeb	8 Wizyta w gospodarstwie Konsultacja w sytuacji zmian mających miejsce w obrębie gospodarstwa (np. zmiana powierzchni gospodarstwa, ustanowienie Planu Zadań Ochronnych, Planu Ochrony i in.)	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumenty dostosowane do rodzaju zmiany. 	I kwartał	

V. Narzędzia pracy doradczej

1. Informacja o obszarach Natura 2000,
2. (<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>).
3. (https://coboru.gov.pl/PDO/rekomendacja_woj.aspx).
4. Zasady kwalifikowania zwierząt,
(<http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/>).
5. Wykaz odmian regionalnych i amatorskich wpisanych do Krajowego Rejestru,
(http://www.coboru.gov.pl/Polska/Reiestr/gat_reg_w_rej.aspx).
6. Aplikacja doboru odmian Agrobank

Załącznik nr 1

Wykaz Aktów Prawnych

I. Legislacja UE

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 1306/2013

II. Dokumenty krajowe

- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027;
- Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027;
- Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027;
- Rozporządzenie z dnia 31 marca 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.(Dz.U. poz.734)